

ДОКТРИНА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СПОЖИВЧОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗРУШЕНЬ

Галушкіна Т.П., Ліпанова О.В.

Розглянуто сучасну еколого-економічну ситуацію щодо формування ідеології забезпечення сталого споживання та виробництва, яка поєднує можливості як державного, так і ринкового регулювання.

На сьогодні в Україні існують об'єктивні засади для формування ідеології сталого споживання та виробництва, яка поєднує можливості як державного, так і ринкового регулювання та базується на заходах, що орієнтовані на якісне життєзабезпечення та збереження здоров'я нації.

Стратегія розвитку цього процесу в Україні полягає в синтезі трьох напрямів:

- Законодавчо-нормативної підтримки та адаптації до існуючого міжнародного законодавчого поля.
- Створення відповідної інституціональної інфраструктури.
- Розробки спеціальної державної програми по забезпеченню сталого споживання та виробництва.

Реалізація цих напрямів може бути ефективною лише при відповідному державному патронаті і розробці Концепції державної політики в сфері управління якістю довкілля, аналогічно прийнятій раніше Концепцією державної політики в сфері управління якістю продукції.

Згідно з цим доцільно запропонувати напрями активізації розвитку управлінських та організаційних інновацій в Україні на відповідність міжнародним стандартам якості продукції та довкілля в таких сферах:

- в законодавчо-нормативній:
 - гармонізація вітчизняного законодавства з вимогами ЄС з метою стимулювання механізмів впровадження міжнародних стандартів ISO-9000, ISO-14000 в Україні;
 - застосування заходів щодо удосконалення і спрощення реєстраційних, сертифікаційних і адміністративних процедур стосовно поширення екологічних стандартів;
 - розробка відповідного законодавчо-регулюючого механізму відповідальності щодо процесу впровадження систем екологічного менеджменту в Україні.
- в сфері інституціоналізації державної політики:
 - створення більш сприятливого політичного середовища для

стимулювання і підтримки цього процесу (за рахунок створення підприємницьких мереж, кластерів, тощо);

-визначення чітких орієнтирів та цілей щодо імплементації екологічної стандартизації в планах національного розвитку, а також уточнення функцій захисту цих інтересів на урядовому, регіональному та місцевому рівнях;

-наділення місцевої та регіональної влади повноваженнями щодо підтримки системи життєзабезпечення.

➤ в сфері консалтингових послуг:

-створення відповідних консалтингових центрів;

-розробка програм консалтингових послуг, адаптивних до місцевих потреб бізнесу;

-налагодження координаційних дій по узгодженню системи життєзабезпечення та якості довкілля.

➤ в сфері фінансової підтримки впровадження систем управління якістю продукції та довкілля:

-залучення банківських та комерційних структур;

-створення і розвиток ключових компонентів інфраструктури сектора фінансових послуг (в т. ч. кредитних ліній, лізингу тощо);

-створення фінансових інструментів для підтримки ініціатив щодо впровадження стандартів управління якістю довкілля на місцевому та регіональному рівнях.

Можна констатувати, що нині уряди багатьох країн світу, усвідомлюючи відповідальність за здоров'я своїх громадян, безпеку їхнього майна, збереження навколишнього природного середовища, встановлюють обов'язкові вимоги до певних видів продукції. Як правило, ці вимоги формуються в національних законах, а також у міжнародних угодах. В країнах Європейського Союзу такі вимоги часто наводяться в директивах ЕУ. Федеральний закон США «Про харчові продукти, ліки та косметичні засоби» (General Food, Drug and Cosmetic Act, 1993) чітко визначає поняття фальсифікації і невідповідності продукції та передбачає обов'язкову сертифікацію харчових продуктів, ліків, електропобутової й електронної апаратури спеціальним уповноваженим державним органом, що виступає як третя сторона.

Тому одним із першочергових заходів створення національної системи сертифікації є запровадження в Україні обов'язкової екологічної сертифікації не лише на відповідність оцінки якості продукції, а й якості довкілля.

Завданням Уряду є перехід на засади кращого міжнародного досвіду в системі технічного регулювання та ринкового нагляду з метою наповнення внутрішнього ринку високоякісними товарами та забезпечення належного рівня захисту прав споживачів, шляхом:

- розроблення плану дій щодо вдосконалення системи

технічного регулювання, державного ринкового нагляду та захисту прав споживачів на засадах кращого міжнародного та європейського досвіду;

- забезпечення відповідності системи стандартизації вимогам Угоди про технічні бар'єри в торгівлі та європейським принципам;

- перехід від обов'язкової сертифікації до проведення оцінки відповідності – впровадження технічних регламентів, вилучення з переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації товарів і послуг, які не підпадають під дію національного законодавства, приведення процедур, пов'язаних з технічним регулюванням, у відповідність з вимогами СОТ та ЄС;

- реалізація Плану дій щодо вільного переміщення промислової продукції у рамках приєднання України до Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислової продукції (АСАА);

- забезпечення укладення угоди про фінансування Європейським Союзом програми сприяння розвитку торгівлі (норми і стандарти) шляхом запровадження систем управління якістю, екологічного управління, управління безпечністю харчових продуктів та інших систем управління і механізмів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів

- консультаційно-методичне забезпечення суб'єктів господарювання з питань розроблення та впровадження системи управління якістю (включаючи навчання фахівців).

Однак при цьому роль держави щодо реформуванні системи технічного регулювання та споживчої політики відповідно до норм Європейського Союзу ще остаточно не визначена.

Сьогодні логіці світових процесів суспільного розвитку відповідає тенденція зменшення впливу держави на сферу технічного регулювання та споживчої політики, що зумовлюється самореалізацією соціального потенціалу людини й утвердженням громадянського суспільства з властивими йому регулятивними механізмами, які сприяють розвиткові процесів саморегулювання.

Проте, в перехідний період, на етапі суспільної, соціальної трансформації роль держави в упорядкуванні політичних, економічних та соціальних процесів є вирішальною. Саме держава має створити умови для оптимального, сталого розвитку України. Сфера технічного регулювання та споживчої політики є одним з важливих інструментів для досягнення цієї мети.

Важливим імпульсом для активізації процесів удосконалення у сфері технічного регулювання та споживчої політики стало прийняття указу Президента України „Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики [1].

Разом з тим прагнення України до європейської інтеграції вимагає

пошуку нових шляхів прискорення структурних реформ, спрямованих на докорінну модернізацію та створення нових конкурентоспроможних виробництв за рахунок формування системи екологічної сертифікації.

Для досягнення цих цілей державі відводиться головна роль щодо дотримання балансу інтересів між промисловістю та споживачами екологічно безпечної продукції.

Механізмами впливу держави в вищезазначеному контексті є: створення законодавчої та нормативної бази України, адаптованої до вимог законодавства ЄС, Угоди про технічні бар'єри в торгівлі Світової організації торгівлі; формування відповідної інфраструктури в сфері екологічної сертифікації; організаційне забезпечення належного функціонування цієї інфраструктури для дотримання прийнятих норм і правил, які посилять безпеку життя і здоров'я громадян, забезпечують конкурентоспроможність продукції, сприятимуть поліпшенню умов та усуненню зайвих бар'єрів в торгівлі.

В напрямі створення інституційних засад необхідно передбачати:

- запровадження Реєстру підприємств, що мають сертифіковану систему екологічного управління та Реєстру екологічно сертифікованих товарів і послуг, підприємств, що мають ліцензію на використання знаку екологічного маркування;

- сприяння розвитку мережі центрів сертифікації з їх методичним, матеріально-технічним та інформаційним забезпеченням;

- науково-методичне супроводження робіт з розробки та видання методичних матеріалів по впровадженню систем екологічного управління та екологічної сертифікації продукції;

- проведення консультативно-освітніх заходів по обміну досвідом та підвищенню кваліфікації фахівців з сертифікації, стандартизації, метрології, аудиту в сфері охорони навколишнього природного середовища;

- запровадження комплексної соціальної рекламної компанії: в засобах масової інформації (пресі, радіо, телебаченні), в Internet, в зовнішній рекламі тощо.

Однак, без чітко визначеної системи економічних важелів і стимулів в сфері екологічної сертифікації досягти вагомих результатів не можливо.

Нині ж можна констатувати, що Україна є неусталеним суспільством, що впливає на всі вектори її розвитку, а також внутрішню та міжнародну політику. Протягом майже двох десятиліть державності Україна ще не сформувала послідовну стратегію сталого розвитку, яка б визначала принципи, напрями й цілі збалансованого розвитку країни, хоча вже зроблено перші кроки до офіційного визначення всесвітньої стратегії сталого розвитку: створено Національну комісію сталого розвитку України, розроблено Цілі розвитку тисячоліття, затверджено

Концепцію та Стратегію національної екологічної політики до 2020р. Між тим, довгострокова стратегія України щодо інтеграції до ЄС означає, зокрема, поступове наближення до відповідних стандартів природоохоронного законодавства та забезпечення дієвості механізмів їх впровадження. Ефективність таких зусиль залежить від темпів екологічних реформ в державі, які відбуваються сьогодні.

Наразі на сьогодні завершено розроблення проекту Стратегії національної екологічної політики України на період до 2020 року (далі - Стратегія), яка у вигляді закону України схвалена на засіданні Уряду в грудні 2010 року. Продовжуються роботи із розроблення Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на найближчі 3 роки, який вперше в практиці природоохоронного законодавства в системному вигляді декларує стратегічні вектори розвитку сталого споживання та виробництва в Україні (пп.3.5, 4.3., 4.4, 4.5. тощо), одним з основних результатів реалізації якого стане підготовка та схвалення в 2012 році проекту Концепції 10-річних рамок політики сталого споживання та виробництва (ССВ) згідно з Йоганнесбурзьким планом дій (ціль 6.1. Стратегії національної екологічної політики України на період до 2020 року) [2]. Необхідність прийняття цих документів зумовлена послабленням дієвості екологічної політики та інституцій, істотним зниженням ефективності структури управління в галузі охорони довкілля на державному та регіональному рівнях, сповільненням необхідних змін у законодавстві, послабленням дієвості контролю за дотриманням екологічних вимог, що призводить до зростання темпів забруднення довкілля, неефективного та виснажливого використання природних ресурсів.

При цьому міжнародна співпраця повинна стати домінуючою рисою і рушійною силою екологічних реформ в загальному Європейському просторі. Успішність здійснюваних трансформаційних процесів дозволила перенести головну увагу процесу «Довкілля для Європи» із підтримки Західними країнами своїх Східних сусідів до процесу спільного прийняття рішень у пан-Європейському контексті, що мало своїм результатом прийняття великої кількості Конвенцій та пан-Європейських стратегій. Значний внесок тут належить саме країнам з перехідною економікою. Із зростанням рівня досвіду вони почнуть відігравати дедалі важливішу роль у процесі розробки міжнародної політики у цій сфері. В зв'язку з цим є сенс і надалі поширювати та пропагандувати ідеологію розвитку «зеленої» економіки як основну парадигму трансформації суспільних відносин в Україні. Необхідним є пошук найбільш гнучких та ефективних форм організаційної побудови економічних систем, здатних оперативно реагувати на зміни у навколишньому середовищі та значущі суспільні потреби з фокусуванням їх на забезпечення зростання якості життя населення. Саме на ці акценти орієнтована ідеологія екологізації споживчої політики в Україні.

На сьогодні ринок диктує нові умови до якості виробництва, продукції. Це пов'язано з тим, що в умовах фінансової кризи виживає будь-якого підприємства, його стійке положення на ринку товарів та послуг визначається рівнем конкурентоспроможності. Останнім часом все більше уваги звертається на якість не тільки продукції, а й навколишнього природного середовища..

Між тим, відчуваються деякі прогалини щодо законодавчої підтримки процесу забезпечення сталого споживання та виробництва, зокрема, стосовно розвитку виваженої споживчої політики на економіко-екологічних засадах.

Слід констатувати, що вирішення питань впровадження систем управління якістю на підприємствах та організаціях України активізувалося ще після прийняття Указу Президента України від 23.02.2001 року № 113 “Про заходи щодо підвищення якості вітчизняної продукції” та розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.06.2001 року № 462-р “Про затвердження плану першочергових заходів щодо впровадження систем управління якістю на підприємствах на 2001-2002 роки”. Окрім цього 17 серпня 2002 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 447-р затверджена “Концепція державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг)”. Однак, аналогічна концепція в галузі довкілля на сьогодні відсутня.

Між тим в Україні задекларовані законодавчо-нормативні підвалини щодо захисту прав споживачів, хоча слід визнати, що екологічна складова в них не є все ж таки домінуючою.

Наближення України до Європейського Союзу вимагає дотримання відповідних екологічних вимог, гармонізації у сфері правового регулювання охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, в тому числі через політику сталого споживання та виробництва.

Низка принципів та норм, закріплених у нормативно-правових актах ЄС, придатні для застосування в країнах Східної Європи, проте потребують не простого включення до національного законодавства, а поступової ретельної і вибіркової адаптації. Це зумовлено як особливостями розвитку окремих країн, так і певними вадами, що їх не позбавлене законодавство ЄС у сфері захисту навколишнього природного середовища і природокористування.

На теперішній час загальною тенденцією в Європейському та світовому просторі є не лише економічне зростання, а й перехід до сталого виробництва та споживання. Одним з регулятивних механізмів такого переходу є екологічна сертифікація, яка слугує дієвим інструментом на шляху до екологічно безпечного розвитку держави. В зв'язку з вищезазначеним невирішеною частиною проблеми залишається відсутність чітких вимог до процедури проведення екологічної сертифікації та відсутність належної законодавчої підтримки у вигляді закону.

Між тим закони, спрямовані на захист споживачів, існують уже багато століть. Однак, комплексний захист прав споживачів, у тому вигляді, у якому він обговорюється та втілюється сьогодні, почав розвиватися лише наприкінці 19-го сторіччя у США та у Європі. Це стало

результатом промислової революції. Споживчі питання розглядалися як частина змін у контрактному законодавстві, транспортній політиці, конкуренції, стандартів і безпеки харчової продукції, тощо.

Від середини 1970-х років і надалі ситуація поступово змінювалася, але лише з прийняттям Маастрихтської угоди 1993 року стало можливими прийняття Директиви щодо споживчих прав, які не стосуються безпосередньо ринкової інтеграції чи гармонізації. Це призвело до створення у структурі Європейської комісії окремого Директорату споживчої політики. Пізніше до сфери його відповідальності увійшли також питання охорони здоров'я та безпеки харчової продукції, і зараз це орган відомий як Генеральний директорат Європейського союзу з питань охорони здоров'я та захисту прав споживачів - DG SANCO.

Різні Директиви вимагають, щоб усі товари, які реалізуються споживачам, були настільки безпечними, наскільки це можливо, тому регламентують критерії, яким продукція повинна відповідати для забезпечення цього. Виробники та імпортери несуть відповідальність за безпеку товарів, які вони продають. У кожній країні повинні існувати органи, відповідальні за перевірку відповідності вимогам і виведення небезпечної продукції з ринку, якщо це потрібно.

При цьому існують різні Директиви, які стосуються певних товарних груп – наприклад, харчових продуктів, іграшок, хімікатів, косметичних засобів. Така ідеологія призвела до того, що в Європейському Союзі також діє могутня система захисту прав споживачів, яка передбачає захист від споживання харчових продуктів, які можуть становити загрозу їх життю та здоров'ю. Реалізувати харчові продукти без підтвердження їх безпечності відповідними документами, виданими або визнаними в межах ЄС, через ринкову мережу неможливо. В ЄС діють 84 органи з сертифікації харчових продуктів (в тому числі в Англії – 23, в Німеччині – 10, в Іспанії – 10), висновки яких вселяють довіру населенню щодо якості та безпечності харчових продуктів .

Жорсткий контроль за імпортованими харчовими продуктами на законодавчому рівні встановлений у США. Канада, Австралія та Японія також мають подібні системи контролю за імпортованою продукцією. Постачати харчові продукти на їх ринки без ретельного контролю з боку уповноважених державою органів стало неможливо.

Наразі наказом Держстандарту України "Про введення обов'язкової сертифікації продукції в Україні" був затверджений Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні. Номенклатура затвердженого Переліку державної системи обов'язкової сертифікації, має тенденцію до збільшення. Тим часом, законодавство, що діє в економічно розвинутих країнах, передбачає обов'язкову на державному рівні сертифікацію лише окремих видів продукції, таких як продукти харчування, медикаменти, медичне устаткування, деякі предмети

побутової хімії й електротовари.

Відзначимо, що сертифікати, видавані на продукцію відповідно до законодавства України, у переважній більшості закордонних країн не визнаються. Без знака GS ("Перевірено на безпеку") практично неможливо реалізувати на Заході технологічне устаткування, механічні й електричні машини, у тому числі навіть дитячі іграшки. Однак, сертифікат ISO 14000 підтверджує дотримання міжнародних норм в області охорони навколишнього середовища, ISO 9000 – якості продукції і т.д.

Слід зазначити, що країни СНД не відмовляються від захисту свого ринку шляхом обов'язкової сертифікації харчової продукції. Зокрема Російська Федерація, яка є найважливішим партнером у зовнішньоторговельних відносинах, має перелік харчових продуктів, що підлягають обов'язковій сертифікації, значно ширший, ніж Україна. Наприклад, із молочних продуктів в Україні підлягають тільки вершкове масло та сири. В той же час в Російській Федерації підлягають обов'язковій сертифікації усі молочні продукти – молоко, ряжанка, сметана, кефір, йогурти тощо.

Така ситуація не може відповідати інтересам України та забезпеченню її національної безпеки і може призвести до негативних наслідків як для економіки країни в цілому, так і для здоров'я та життя населення України.

Загальновизнаний факт — Україна займає перше місце в Європі за рівнем смертності та останнє за рівнем тривалості життя. Щорічно в Україні вмирають десятки тисяч людей від споживання неякісних харчових продуктів. Тому Держспоживстандарт як центральний орган виконавчої влади самостійно не може зняти з себе повноваження щодо здійснення тестування та сертифікації імпортованих харчових продуктів, як це зазначено у статті 313 Звіту Робочої групи з питань вступу України до СОТ, затвердженого Законом України “Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі”, оскільки ці повноваження надані Держспоживстандарту вищенаведеними законами України. Сертифікація харчової продукції відповідає Угоді про технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ). Угодою визнається, що жодній країні не повинно бути заборонено вжиття заходів, необхідних для захисту її важливих інтересів безпечності. Відповідно до вимог Угоди про застосування санітарних і фітосанітарних заходів цієї організації (SPS) сертифікація віднесена до санітарних і фітосанітарних заходів, які кожна держава – член СОТ має право застосовувати для забезпечення безпеки та життя і здоров'я громадян. При цьому необхідно дотримуватись вимог міжнародних стандартів, настанов і рекомендацій. Стандарти і нормативи Комісії “Кодекс Аліментаріус” є саме такими документами. Нормативним документом Комісії “Кодекс Аліментаріус” САС/CL20 “Принципи

перевірки та сертифікації харчових продуктів при імпорті та експорті” сформульовано основні принципи такої сертифікації і, зокрема, зазначено, що “... система перевірки та сертифікації харчових продуктів повинна застосовуватись всюди, де тільки це необхідно, задля того, щоб забезпечити відповідність харчових продуктів та систем їх виробництва вимогам, що забезпечують захист споживачів від ризиків, які виникають як від самих харчових продуктів, так і недобросовісної практики їх збуту, а також для стимулювання торгівлі на основі точного опису продукту”.

Узагальнюючи міжнародний досвід, можна стверджувати, що екологічна сертифікація є чинником Європейської інтеграції, оскільки вона сприяє:

- попередженню появи і реалізації на ринку екологічно небезпечної продукції та послуг і відповідно попередженню нанесення шкоди навколишньому середовищу;
- впровадженню екологічно безпечних технологічних процесів та технологій;
- виробництву екологічно безпечної продукції на всіх стадіях її життєвого циклу, підвищення її якості та конкурентоспроможності;
- створенню умов для організації виробництв, що відповідають встановленим європейським вимогам якості;
- попередженню ввозу в країну екологічно небезпечної продукції, технологій, відходів, послуг, в тому числі ГМО;
- інтеграції економіки країни на європейський та світовий ринок, виконанню міжнародних обов’язків стосовно питань якісних показників.

Поступовий перехід до міжнародних стандартів серії ISO-9000. 14000, HACCP тощо може бути першим кроком на шляху до цих перетворень. Констатується, що в світі все більше назриває необхідність і зацікавленість країн у створенні єдиної системи сертифікації, узгодженої політики в даній галузі. У зв’язку з цим особливої важливості набуває міжнародна співпраця з організаціями ISO, ООН, Міжнародним торговим центром GATT.

Для забезпечення цього процесу на державному рівні необхідно активізувати процеси законодавчої підтримки та розробити загальнонаціональну Стратегію екологічної сертифікації та екомаркування в Україні [4]. В контексті вищезазначеного потребує уваги детальний аналіз міжнародного досвіду в цій площині з обґрунтуванням в подальшому доцільності поширення екологічної сертифікації в міжрегіональному розрізі.

Констатуючи вище зазначене, можна стверджувати що розвиток систем екологічної сертифікації обумовлений такими головними чинниками:

- Потребами суспільства в охороні довкілля і дотриманні

принципів сталого споживання;

- Курсом України на Євроінтеграцію;
- Вимогами світової спільноти та світової організації торгівлі (СОТ);
- Потребами виробника підвищити свою конкурентоспроможність згідно з європейськими та міжнародними вимогами;
- Підвищенням відповідальності постачальників (посередників) за збитки, спричинені споживачам, об'єктам природокористування та суспільству небезпечною та неякісною продукцією.

Відсутність виваженої політики сталого споживання та виробництва може призвести до:

- створення сприятливих умов для ввезення в Україну небезпечної, фальсифікованої, недоброякісної продукції невідомого походження за демпінговими цінами, що негативно вплине на економіку вітчизняних підприємств, які виробляють аналогічну продукцію, та призведе до скорочення робочих місць завдяки створенню умов недобросовісної конкуренції;

- відкриття Україною свого ринку в односторонньому порядку, а для експорту власної продукції вітчизняний товаровиробник змушений буде сертифікувати свою продукцію окремо в кожній країні СНД, наприклад в Росії, Білорусії, Киргизії та інших, залишаючи там свої кошти та сприяючи створенню за кордоном додаткових робочих місць;

- нівелювання досягнутих Україною міжурядових домовленостей щодо взаємного визнання робіт з сертифікації. Буде порушена система укладених Україною міждержавних угод з країнами СНД з цього питання, а країни – не члени СНД, з якими відсутні такі угоди, не будуть прагнути до їх укладання.

Доречно буде, користуючись світовим досвідом, реформуючи законодавчо-адміністративну систему України стосовно якості та безпеки виробів продовольчої галузі та сировинної бази цієї галузі відокремити регулювання цих показників від технічного регулювання. Необхідно створити систему державного регулювання безпечності та якості харчових продуктів. Вона має передбачати створення законодавчої, нормативної бази та потужної інфраструктури. На сьогодні ж численні скарги споживачів, а також результати проведених територіальними органами Держспоживстандарту України перевірок якості та безпеки товарів, свідчать про низьку якість товарів, що реалізуються на споживчому ринку. Основні принципи та шляхи формування політики сталого споживання та виробництва в Україні наведено на рис. 1.

В зв'язку з вищезазначеним в Україні існують ще певні перешкоди розвитку політики сталого споживання та виробництва (рис. 1):

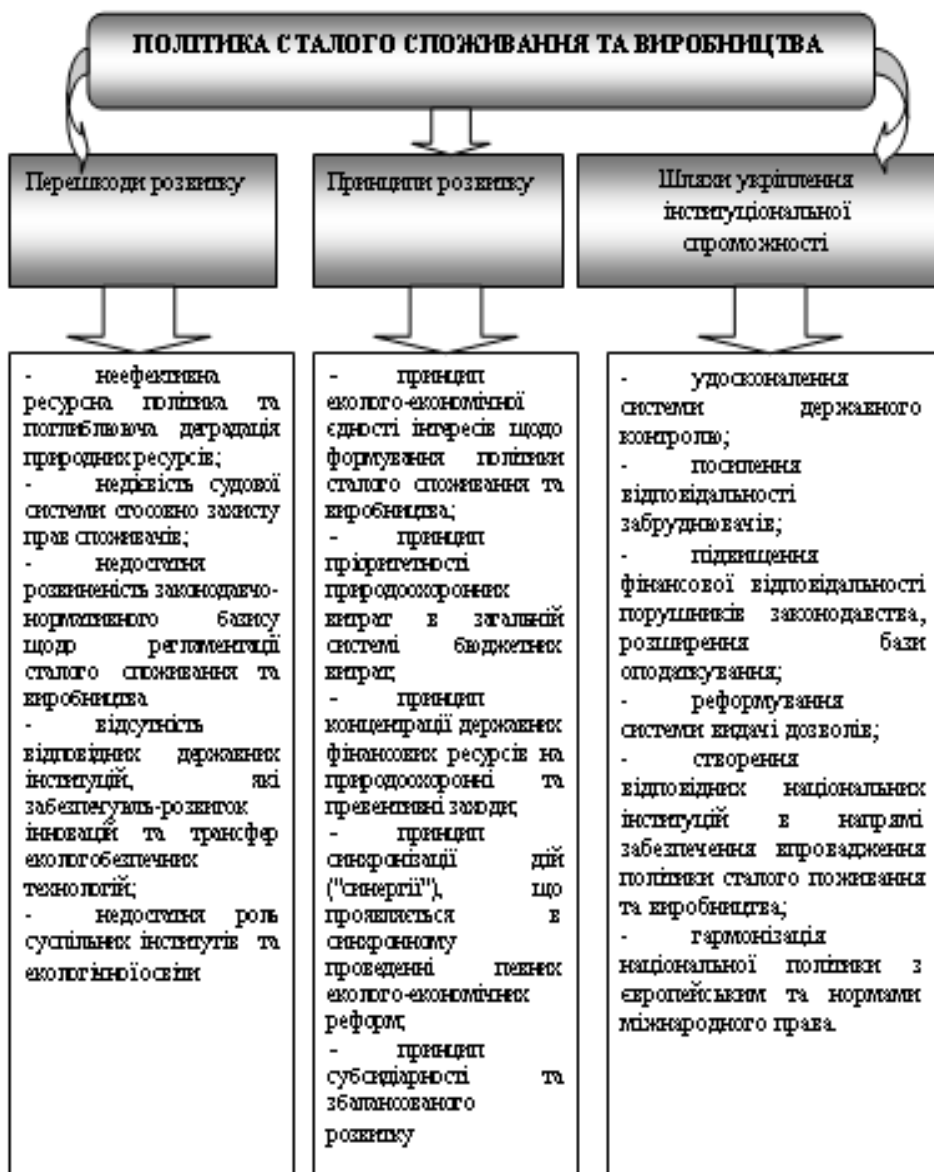

Рис.1 Основні принципи та шляхи формування політики сталого споживання та виробництва в Україні

- неефективна ресурсна політика та поглиблююча деградація природних ресурсів;
- недовірність судової системи стосовно захисту прав споживачів;
- недостатня розвиненість законодавчо-нормативного базису щодо регламентації сталого споживання та виробництва
- відсутність відповідних державних інституцій, які забезпечують-розвиток інновацій та трансфер екологобезпечних технологій;

- недостатня роль суспільних інститутів та екологічної освіти.

Можна стверджувати, що концептуальними принципами політики сталого споживання та виробництва можна вважати:

- принцип еколого-економічної єдності інтересів щодо формування політики сталого споживання та виробництва;

- принцип пріоритетності природоохоронних витрат в загальній системі бюджетних витрат;

- принцип концентрації державних фінансових ресурсів на природоохоронні та превентивні заходи відповідно до сформульованих цілей, та вимог щодо забезпечення економічної ефективності їх використання;

- принцип синхронізації дій ("синергії"), що проявляється в синхронному проведенні певних еколого-економічних реформ, що впливають на соціально-економічний розвиток країни, узгодження пріоритетів та дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо регіонального та місцевого розвитку в еколого-збалансованому контексті;

- принцип субсидіарності та збалансованого розвитку, що зумовлює диференційованість надання державної підтримки в напрямі забезпечення розвитку політики сталого споживання та виробництва. принцип партнерства, яке передбачає співпрацю між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, суб'єктами господарювання в процесі реалізації стратегічних екологічних завдань, проведення екологічного моніторингу та оцінки можливих негативних наслідків.

Наразі сьогодні необхідно визначити шляхи укріплення інституціональної спроможності щодо забезпечення політики сталого споживання та виробництва:

- ✓ удосконалення системи державного контролю, зокрема формування єдиної системи контролю за дотриманням законодавства про дотримання конституційних прав громадян на якісне довкілля та захист їх прав як споживачів;

- ✓ посилення відповідальності забруднювачів, зокрема підвищення нормативів діючої системи збору за забруднення навколишнього природного середовища до рівня, що стимулює суб'єктів господарювання скорочувати обсяги забруднення; підвищення фінансової відповідальності порушників законодавства, розширення бази оподаткування, розроблення нових правил проведення оцінки збитку на основі фактичних витрат на відновлювальні заходи; реформування системи видачі дозволів, зокрема перехід до видачі комплексних дозволів для забруднювачів за принципом "єдиного вікна", спрощення процедури для малих і середніх підприємств, розроблення системи технологічних нормативів на викиди, скиди, розміщення відходів

- ✓ створення відповідних національних інституцій в напрямі забезпечення впровадження політики сталого споживання та виробництва;

✓ гармонізація національної політики з європейським та нормами міжнародного права.

Висновок такий: щоб Україні стати дійсно європейською державою, національним товаровиробникам необхідно усвідомити, що не володіючи сертифікатом на систему якості (який підтверджує її відповідність стандартам ISO-9000, ISO-14000), практично неможливо сподіватися на підписання більш-менш пристойного контракту або на участь у міжнародних тендерах. У цьому значенні екологізація споживчої політики є своєрідним регулятором для поширення товару на ринках збуту і дозволяє одержати максимальний прибуток при продажу продукції.

Література

1. Указ Президента України „Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики” від 13.07.2005 р. №1105/2005 (<http://zakon.rada.gov.ua>)

2. Закон України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року. www.zakon.rada.gov.ua

3. Буркинський Б.В. Глобалізація економіки та національна екологічна доктрина / Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П. // Економіст. – №9, 2006. – С.20-23.

4. Галушкіна Т.П. Гордійчук Є.Г. Екологічна сертифікація в системі державного екологічного управління : [монографія] / Т.П. Галушкіна, Є.Г. Гордійчук. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 288 с.

5. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні / [Б.В. Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов]. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2011. – 346 с.

Abstract

Galushkina T.P., Lipanova O.V.

Doctrine Greening consumer policy in the context of market transformation touched

Considered a modern ecological and economic conditions on the formation of the ideology of sustainable consumption and production, which combines elements of both the state and market regulation.